

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SİGMUND FREUD VE DON KİŞOT

herman amato

gündüz yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yayınlayan : **GÜNDÜZ YAYINLARI**

P. K. 391 — **Aksaray - İSTANBUL**

Dizgi Baskı : **SİLE Matbaası** -Hocahan Cad. 4/2 Yeşildirek İstanbul.

Tertip : **TÜR MATBAACILIK**

Basıldığı Yıl : **1973**

Telif Hakkı : **Dr. HERMAN AMATO**

Birinci Baskı **MART 1973**

Yayın No **2**

Kapak resmi : **SELÇUK ÖNAL**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

HERMAN AMATO

**SİGMUND
FREUD
VE
DONKİŞOT**

GÜNDÜZ YAYINLARI

1973 — İSTANBUL

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

FERRUH DOĞAN'A

S U N U Ş

Türk tiyatrosunun zirveye ulaştığı bir çağda, tiyatronun eğitici görevinden imrenerek, bilim eğitiminde de tiyatrodan yararlanmayı düşünmüş ve bir takım oyunlar yazmak istemiştim. Sigmund FREUD ve Don KİŞOT bu oyunlardan birincisi.

Sahne hayatının tehlikelerini gördükten sonra oyunu kimseye teklif etmeye güvenemedim. Oyun şeklinde yazılmış olan eser, Psikanaliz ile ilgili temel bilgileri kolay okunur şekilde vermeye çalışmaktadır.

Ancak dikkat edilirse bilgi bir beyinin süzgecinden geçtikten sonra okurlara aksettirilmektedir. Her beyin olayları biraz bozduğu değiştirdiği için, gerek Sigmund FREUD gerekse Don KİŞOT oldukça değişik olarak bulunacaklardır.

Yazarın isteği okurun okumalarına devam ederek, kendi Sigmund FREUD ve Don KİŞOT'unu yeniden canlandırmasıdır.

KİŞİLER:

(Bu kitaptaki kişiler hayalidir, anlayışsızlık gerçektir).

- SİGMUND FREUD** : Bir hayal yaratığı
- DON KİŞOT** : Diğer bir hayal yaratığı.
- ANLATAN** : Bir delikanlı.
- MARSELLA** : İsminin ne olduğu belli olmıyan bir genç kız.

BİRİNCİ PERDE

ANLATAN — Bu oyun kafamın içinde geçiyor. Sahne bir kafayı canlandırıyor... Benim kafamı... Ben kendimi bazan Freud'e benzetirim, bazan da Don Kişot'a. Kendimi beğendiğim yanımla Freud'e benzettiğim yanımdır. Kendime kızınca da «az saçmalık yapmadım» derim, «tıpkı Don Kişot gibi davrandım». Böylece XX. Yüzyıl ile XVI. Yüzyıl kafamda cirit oynar. Kendimi de, benzettiklerimi de sayarsak, üç kişi oluyoruz: Ben, Sigmund Freud ve Don Kişot. Her üçü de aynı kişidir. Karşınızda hep beni görmek sizi sıkacak... Hele kendi kendime, kişilik değiştirerek, sorular sorup cevaplar vermem büsbütün gülünç bir durum yaratacak. Bazan Freud olacağım, sonra Don Kişot'a döneceğim. Bu, kafamın içindeki durumu iyi anlatmaz. Don Kişot için ayrı bir kişi koymaya karar verdim. Sakın şaşırmayın o da benim. Kafadakileri aktarmak çok güç. Kelimeler kısırdır. Düş gücünün yerini tek bir kişi tutamıyor.

Galiba, zaman zaman bu iki yanımdan bir öykü çıkarmak isterim. O zaman bu iki kişi de canlanıyor, bağımsız kişilik kazanıyor. Son zamanlarda hem Freud'ü hem de Don Kişot'u çok okudum. Belki kafamın içini çok karışık bulacaksınız. Kafasının içi karışık olmıyan kim var acaba? Hayır, aklım başımda, kim kendini, başkalarının yerine koymaz? Ben sakal takınca Freud'e döneceğim, sakalı çıka-

rınca kendim olacağım. Don Kişot için bana benziyen bir arkadaş seçtim. Ben kim miyim? Ne Sigmund Freud ne de Don Kişot olan bir kişi. Şimdi sakal takıyorum. Yani Freud oluyorum. Na işte!. Don Kişot'da geliyor.

(Don Kişot bir sopa ve mukavva bir at başından yapılmış atı ile sahneye girer. Atı kenara bir yere yerleştirir.)

DON KİŞOT — Uslu dur Rozinante.

(Bir süre sonra Don Kişot, Sigmund Freud'u farkederek. Bunun üzerine Sigmund Freud kendini tanıtır.)

SİGMUND FREUD — Ben Sigmund Freud.

DON KİŞOT — Tanımam.

SİGMUND FREUD — Ben Sigmund Freud.

DON KİŞOT — Tanımam dedik ya!

SİGMUND FREUD — Nasıl tanımazsın?

DON KİŞOT — Tanımam.

SİGMUND FREUD — Sen kaçınıcı yüzyılda yaşıyorsun?

DON KİŞOT — Benim tarihim yazan arap tarihçisi, tarihleri karıştırmış. XVI. yüzyıl sonlarında ve XVII. yüzyıl başlarında yaşamış olmam muhtemel. Cervantes 1617 de öldü. Fakat benim ölüm tarihim pek belli değil.

SİGMUND FREUD — Belli idi XX. yüzyılda ayak basmadığın. XX. Yüzyıla ayak basıp ta beni tanımamak mümkün değil. XX. yüzyılda beni tanımamak, ağır ve hafif bir taş birlikte yere atılınca birlikte yere düşeceklerini bilmemek demektir. Beni tanımamak dünyanın güneşin etrafında döndüğünü farketmemek demektir.

DON KİŞOT — Sus be! Engizisyon bu korkunç iddialarını duyarsa seni kebab yapar. Dünyanın gü-

neşin etrafında döndüğünü iddia etmek ne demek? İnsanı yakarlar. Haberi yok, dünyanın güneşin etrafında döndüğünü iddia edip duruyor.

SİGMUND FREUD — Şimdi XX. yüzyıldayız. Artık o karanlık devir kapandı.

DON KİŞOT — Yerine aydınlık bir devir mi geldi?

SİGMUND FREUD — Yok, başka bir karanlık devir.

DON KİŞOT — Bilin bakayım ben kimim?

SİGMUND FREUD — Cervantes isimli bir yazar tanıyorum. Bir kitabı vardı... Okul çocuklarını güldürmek için kullanırlardı. Bir şövalye vardı o kitapta, değirmenlere saldırır dururdu. Neydi o kitabın ismi? Bir türlü hatırlamıyorum.

DON KİŞOT — Gezginci şövalye Manşalı Don Kişot. İşte karşınızda. Şu gördüğünüz mızrak daima iyiyi, doğruyu ve güzeli savunmak için kullanılmıştır.

SİGMUND FREUD — (Gülmeye başlar) Psikanalize göre bu söylediklerinin başka bir anlamı var. Benimle konuşurken sözlerine çok dikkat etmelisin. Daima bir sözün altındaki gizli ve derin anlamı bulurum.

DON KİŞOT — Size söylenen sözlerin içindeki anlamı bakmaz mısınız?

SİGMUND FREUD — Ne gereği var? Önemli olan sözler değil, onların altında yatan anlamlardır. Sen ne dersen de, ben onu dinlemem. Anlamli sözler senin hakkında hiçbir bilgi vermez. Cemiyet içinde sana bir mevki kazandırmak için uydurulmuş anlamsız seylerdir. Beni ilgilendiren senin an-

lamsız sözlerindir. Onlar seni tanıtır bana... Ka-
buğun altındaki gerçek böceği gösterir. Derin an-
lamı olan bu sözlerdir.

DON KİŞOT — Bu derin anlam nedir?

SİGMUND FREUD — Cinsiyet.

DON KİŞOT — Her zaman cinsiyet mi?

SİGMUND FREUD — Evet, Cinsiyet, gene cinsiyet,
gene cinsiyet!

DON KİŞOT — Bu cinsiyetler ne kadara kadar de-
vam ediyor?

SİGMUND FREUD — Karşı taraf cinsiyeti inkâr
etmekten bıkıncaya kadar. Onlar cinsiyet, cinsiyet
demeye başladıkları vakit başka bir şeyler olabile-
ceğini anlamıya başladım.

DON KİŞOT — Siz ne iş yaparsınız?

SİGMUND FREUD — Ruh hastalarını iyi ederim.

DON KİŞOT — Benim hakkımda bir söylenti var.
Aklımın iyi çalışmadığını söylüyorlar. İki kerecik
değirmene saldırmışım. Bir kere koyun sürüsünü
orduya, berberin tasını miğfere benzetmişim. İşte
böyle hatalarım oldu. Herkes hata yapar. Niye be-
nimkiler gülünç ve önemli oldu, anlamıyorum.
Hem hata yapmak gülünecek bir şey midir? Aksi-
ne düzeltmeye çalışmak gerek hataları. Yardım et-
meli, niçin yanlış olduğunu aydınlatmalı. İki eşya bir-
birleriyle karıştırılıyorsa, farklar belirtilip, bunları
ayırmaya gayret etmeli. Ben çok uzaktan görsem
değirmenleri tanırım. Benim kadar değirmenleri
taniyan yoktur. Çünkü onları denemişimdir.

SİGMUND FREUD — Yok, sen deli değilsin. İlim adamları bile bu kadar hata yapar.

DON KİŞOT — Hep kahkahalar kulağımda çınlar durur. Başkası hata yapıyor diye gülmek lâzım. Hata yapmak en genel, en insanca bir iştir. Niye gülelim yani, bilâkis üzölmeli anlayışla birbirimizin hatalarını düzeltmeye çalışmalıyız.

SİGMUND FREUD — Gülmek bilinçli bir iş değildir. Psikanaliz gülmeyi incelerken çok şey kazandı. Başkası için değil, kendine gülüyor insan. Belki de kendi hatalarına, kendine konmuş yasakların kal-kışına gülüyor. Belki de hür olarak değirmenlerle devleri karıştırmak istediğı için gülüyor. Herşeyi birbirine karıştırdığı için gülüyor. Cemiyetimiz insanların devlerle değirmenleri karıştırmasına izin vermez.

DON KİŞOT — Peki, neye izin verir?

SİGMUND FREUD — Kabiliyetlerle makamların karıştırılmasına.

(Işıklar söner. Işıklar yanınca, sahnede yalnız anlatan vardır.)

ANLATAN — Gene hatırlatırım, Sigmund Freud ve Don Kişot bu konuşmaların sorumlusu değil, bütün sorumluluk benimdir. Çünkü her ikisi de şimdi benim. Sorarım kendi kendime, acaba Freud' u iyi anladım mı? Don Kişot'u iyi anladım mı? Kolay cevap veremem. Gene sorarım, kendimi iyi anlayabilmiş miyim? Acaba Freud kendini iyi anlamış mıydı? Hep anlaşılmak isteriz. Anlaşılmadığımızdan hep yakınır dururuz. Peki anlaşılp anlaşılmadığımızı nasıl anlayacağız? Kendimizi iyi anlama-

dıktan sonra. Ama ben eminim ki Marsella beni anlamıyor. Tabii Marsella ismini Don Kişot'tan aldım. Herkes güzel çoban kızı Marsella'yı tanır. Hani taliplerine yüz vermez, bir çoban onun için intihar etmişti. İsmi işte o kızıdan aldım. Marsella'nın gerçek ismi mi? İzin verin de, ilgi duyduğum bir kızın ismini herkesin önünde açıklamıyayım. Benim kanunlarımda dedikodu ve kızların ismini ortaya atmak yoktur. Marsella benim arkadaşım-dır. İyi dostuz. Ben, o adamı sevmekle Marsella'nın hata yaptığını biliyorum, bu ilgiyi her ne pahasına olursa olsun sona erdirmeye çalışıyorum. Diyeceksiniz ki Marsella'dan sana ne? Marsella benim dostumdur ve hata yapıyor. Bu iş iyi sonuçlanırsa mutsuz bir evlilik geçirecek, kötü biterse, kötü bitiği için üzülecek. Bu bakımdan bu işe hiç başlamamak en doğru yoldur. Bunu Marsella'ya söyledim.

(Sahneye Marsella girer. Üzgün bir hali vardır).

ANLATAN — Bırak o adamı. İyi değil bu işin sonu. Ben senin dostunum; seni severim.

MARSELLA — Böyle söyleyemezsin. Biliyorum senin bir art düşüncen var.

ANLATAN — Emin ol Marsella, art düşüncem falan yok. Durum aleyhine, çürük tahtaya basıyorsun, düşeceksin.

MARSELLA — Senin art bir düşüncen var.

ANLATAN — Başkasını sevdiğimi biliyorsun. Acı biten aşk hikâyemi biliyorsun. O aşkın acıları henüz sönmedi. Başkasını da sevecek durumda değilim. Nasıl art bir düşüncem olabilir?

MARSELLA — Nasıl olduğunu bilmem, ama bildiğim birşey vardır: Senin art düşüncen var. Aşıkla-rın işine karışan herkesin art düşüncesi vardır. An-nemin, babamın ve senin art düşünceniz var.

ANLATAN — Emin ol Marsella, ben seni sevmiyo-rum. Yanlış anlama seni seviyorum ama arkadaş-ça, fakat sana âşık değilim. Nasıl art düşüncem ola-bilir?

MARSELLA — Ben bana âşıksın demedim ki, art düşüncen var dedim. Niye alınıyorsun? Art düşün-cen olmasaydı alınır mıydın? Demek ki senin art düşüncen var.

(Işıklar söner, Marsella kaybolur. Işıklar yanınca yalnız anlatan vardır).

ANLATAN — Konuşmamız böyle mi geçti yoksa değişik mi oldu bilmiyorum? Ama şuna yüzdeyüz eminim ki, Marsella art düşüncem olduğunu söyle-mekle benim kendisine âşık olduğumu anlatmak is-tiyordu. Benim temiz ve berrak niyetimi çok kötü yorumlamıştı. Bundan böyle benim bu işten sıyrıl-mam mümkün değildi. Marsella'nın o adamla ev-lendiğini bir an için düşünelim: Hep kendisini sev-diğimi sanacak. Bir de aksini düşünelim, ayrıldılar. Artık engel kalktı, ben çekinmeden kendisini sevdi-ğimi söyleyebilirim, buna rağmen ağzımdan böyle bir söz çıkmıyor. demek ki art düşüncem yokmuş. O zaman Marsella niyetimin ne kadar temiz ve du-ru olduğunu anlayacak. Bu işte biraz da kendimi düşünüyorum. Ama aynı zamanda Marsella'yı da kaçınılmaz bir tehlikeden korumuş oluyorum. Bel-ki de ileride, kendine uygun bir koca bulur ve öm-

rünün sonuna kadar mutlu olur. İçimdeki Don Kişot her ne pahasına olursa olsun Marsella'yı sevgilisinden ayırmak gerektiğine karar verdi.

(Işıklar söner, Yanınca sahnede Don Kişot vardır).

DON KİŞOT — (Tarzanvarî bir çığlık atar. Mızrağını havaya kaldırır) Marsella her ne pahasına olursa olsun, o kötü adamın zulmünden sıyrılmalıdır. Onu koruyacağız Rosinante. O adamı bir güzel patakladıktan sonra Dülsinea'ya ne kadar asil olduğumu anlatması şartıyla hayatını bağışlarım, belki de.

(Sigmund Freud sahneye girer).

SİGMUND FREUD — Kimi pataklıyorsun?

DON KİŞOT — Onu.

SİGMUND FREUD — Niçin onu pataklıyorsun?

DON KİŞOT — Marsella'ya duygularımın ne kadar soylu olduğunu, onu sevmediğim halde koruduğumu göstermek için.

SİGMUND FREUD — Bu kanıtlama yolun bana biraz çapraşık görünüyor. Gerçekten Marsella'yı sevmediğine emin misin?

DON KİŞOT — Sizden böyle bir söz beklemezdim. Benim ne kadar acı çektiğimi anlamıyorsunuz. Ben onu sevmiyorum, o benim onu sevdiğimi sanıyor. Bir insanı sevmemek ve bunu kendisine anlatamamak. Bu ne kadar acı. Hayır, Marsella'yı sevmiyorum, sevmiyorum, sevmiyorum.

SİGMUND FREUD — Kimbilir, belki de onu seviyorsun.

DON KİŞOT — Sevmiyorum, sevmiyorum, sevmiyorum.

SİGMUND FREUD — Belki de onu seviyorsun, seviyorsun, seviyorsun da farkında değilsin.

DON KİŞOT — Ya bir insan sever ve farkındadır, veya sevmez farkında değildir. Hem sevmek hem de sevdiğinin farkına varmamak sevmek değildir. Bir insanı sevdiğinin delilleri nedir? Hep onu düşünürsün. Gerçi hep Marsella'yı düşünüyorum. Ayrıca yoldan geçen her kızı sevdiğine benzetirsin. Gerçi çok kere uzaktan geçen kızları Marsella'ya benzetirim. Sevdiğin kızla yalnız olmak, aya bakıp mehtaptan bahsetmek, bu ışığın kimbilir nerede kaç sayıda kalbi birbirine yaklaştırdığını söylemek istersin. Onu görünce için aydınlanır, bütün mutluluklar sana verilmiş gibi olur. Gerçi Marsella ile de yalnız kalıp onunla konuşmak istiyorum. Fakat bu konuşmada bir şey anlatmak istiyorum. Onu SEVMEDİĞİMİ. Yarabbim bir türlü anlamıyor. ONU SEVMEDİĞİMİ bir türlü anlatamıyorum. Tanrım anlaşılmamak ne kadar acı.

SİGMUND FREUD — Belki de sen onu bilinç altında seviyorsun.

DON KİŞOT — Bilinç altı da ne demek?

SİGMUND FREUD — Bilinçaltını bilmiyor musun?

DON KİŞOT — Bilmiyorum.

SİGMUND FREUD — Demek sen bilinçaltını bilmiyorsun ha!

DON KİŞOT — Bilmiyorum.

SİGMUND FREUD — Bilinçaltını bilmiyor.

DON KİŞOT — Bilmiyorum.

SİGMUND FREUD — Freud'ü okumadın mı sen? Bir sürü Şövalye kitabıyla aklını karıştıracığına, bilinçaltını öğrenseydin bugün karşımda böyle saçmalamıyacaktın. Sen bir an önce benim eserlerimi okumalısın. İd nedir? Ego nedir? Super-Ego nedir? Hep, hep bilmelisin. Hele bilinçaltı çok önemli. Yapmak istediğin bir işin aksini yaparsan bilinçaltı işe karışmış demektir. Bilinçaltı demek Sigmund FREUD demektir.

(Işıklar söner, yanınca anlatan görünür).

ANLATAN — Bugün çocuğun cinsel duyguları olabileceğine artık eskisi gibi isyan etmiyoruz. Çünkü artık cinsellikle ahlâksızlığı karıştırmıyoruz. Büyük bir adam cinsel duyguları olduğu için nasıl ahlâksız değilse, küçük bir çocuk ta böyle bir duygu için ahlâksız değildir. Tabiat kanunlarının canlıların çoğalabilmesi için aldığı tedbirlerin gerek çocukta, gerekse büyüklerde bazı belirtiler yapmasından korkulacak bir şey yoktur. Kelimelerin kendilerinden korkmamaya alışmalıyız. Freud bizi bu şekilde düşünmiye alıştırdı. Fakat bu düşünce tarzına alışmak insanoğluna o kadar kolay gelmedi. Bilinçaltını kabul etmek büsbütün korkunç gelir insana. Hâkimiyetin kendinde olduğunu sanırken, kendi dışında bir kuvvet tarafından itildiğini, sürüklendiğini kabul etmek ağır gelir insana. Bu kuvvetin kendine yabancı olduğunu, onun hakkında hiç bir bilgisi olmadığını kabul etmek büsbütün ağır gelir. Dünyayı bildiklerinden ibaret sanmak ister insanoğlu. Bilmediğini de bildiğini sanır. Çok ko-

laylıkla, kendi istekleriyle adalet duygusunu karıştırır. Çok kolaylıkla rüya ile gerçeği, hayal ile hakikati karıştırır. Ve ondan sonra bunu başkalarının yaptığını görünce gülmeye başlar.

Don Kişot Sigmund Freud'un kitaplarını okuyunca hiç birşey anlamadı. İd, Ego, Süper-Ego ona anlaşılmaz terimler gibi göründü. Sanki her biri ayrı ayrı şövalyelermiş de bir krallığın hâkimiyetini almak için savaşıyorlarmış gibi geldi ona. Amadis De Gaul daha iyi bir şövalye ismi idi kendince İd ile kıyaslanırsa. Ego yerine Yenilmez Giyom diyebilirdik. Ona öyle geldi ki yine Şövalye kitapları yazılıyor başka isimler altında. Oysa şövalye kitaplarından çok zarar görmüştü. Freud'un kitaplarından aynı zararı görürüm diye korkmaya başladı.

(Işıklar söner ve yanar. Freud ve Don Kişot görünür).

SİGMUND FREUD — Id nedir?

DON KİŞOT — Saçma.

SİGMUND FREUD — Ego nedir?

DON KİŞOT — Başka bir saçma.

SİGMUND FREUD — Super-Ego nedir?

DON KİŞOT — Saçmanın karesi.

SİGMUND FREUD — Bu deyimleri beğenmemenden hoşlandım. Ben de bunları kullanmaktan uzun süre çekindim. Bilinçaltı diyordum, bilinç diyordum, bilinçaltına itilmek diyordum. Önceleri ben de herkes gibi insanları tam bilinçli sanıyordum. Davranışlarını mantık kanunlarına göre uyguladıklarını, düşünerek karar verdiklerini sanıyordum. Bilinçaltını incelerken geniş ve görkemli bir deniz-

le karşılaştım. Bu deniz gittikçe genişledi yayıldı ve sonunda bilinci bulamaz oldum. Bilinç yoksa bilinç-altı büsbütün yok oluyordu; çünkü bilinçaltının tanımı bilincin dışı demektir. Bilincin dışını bulmak için bilinci bulmak gerek. Oysa bilinci bulamıyordum. Görüyor musun? Bilinçaltı için başka bir deyim bulmak zorluğu ile karşı karşıya geldim. Böylece bilinçaltı yerine İd çıkmış oldu.

DON KİŞOT — Hiçbir şey anlamıyorum. Bilinç derken neyi kastediyorsun?

(Işıklar söner. Sigmund Freud bir cep feneri ile karşıda duran Picasso'nun Don Kişot tablosunun kopyasını aydınlatır).

SİGMUND FREUD — Ne görüyorsun?

DON KİŞOT — Acemi bir ressam veya bir çocuk tarafından yapılmış bir tablo.

SİGMUND FREUD — Güzel, sanat anlayışımız da değişti ya. Şimdi konumuz bu değil bir tablo görüyorsun.

DON KİŞOT — Bir tablo görüyorum ve bu tablo acemi bir ressam tarafından çizilmemişse kellemi keserim. Niye duvara asıyorsunuz anlamıyorum.

SİGMUND FREUD — Kısa kes, duvarda tablo var mı yok mu?

DON KİŞOT — Var.

SİGMUND FREUD — Tablo dışında ne görüyorsun?

DON KİŞOT — Hiç bir şey ya da karanlık, karanlık, karanlık.

SİGMUND FREUD — Karanlık yerine ışık olsaydı ne olacaktı?

DON KİŞOT — Belki de bazı eşyaları görebilecektik. Bilemiyeceğim.

SİGMUND FREUD — Bilinçaltı bizim karanlık yönümüzdür; bilmediğimiz yönümüzdür. Bilinç ise aydınlık yönümüz. Sen şu anda bu tabloyu, belki elektrik fenerini ve benim gölgemi görüyorsun. İşte bilincin bundan ibaret. Bu gördüğünün tablo olduğunu anlamak için bilinçaltından yararlandın. Bu gördüğün şeyle tablo arasında ilgi kurdun. Eğer bunu ilk defa görseydin tablo olduğunu anlamıyacaktın. Bu tablo bilgisi nereden geldi? Bilinçaltından. Tablo yerine kapı aklına gelseydi tablo ile kapıyı birbirine karıştıracaktın. Bilinçli olduğumuz yerlerde bile bilinçaltımızı kullanıyoruz. Bütün bilgilerimizin deposu orada bilince düşen pay önemsenemez. Durum böyle olunca bilinç altına itilmek deyimi anlamsız oluyor. Çünkü tabloyu görmediğin sürece tablo bilinçaltında bulunuyor. Görüyorsun ya, bilinçle bilinçaltını ayırmak o kadar kolay değil.

DON KİŞOT — Of! sıkıldım biraz Marsella'dan bahsedelim.

SİGMUND FREUD — Nasıl sıkılırsın? Bu bilgiler sence önemli değil mi?

DON KİŞOT — Önemli ama şu anda değil. Bence Marsella'nın beni sevip sevmediğini pardon, benim tarafımdan sevilmediğini anlaması daha önemli.

SİGMUND FREUD — Dil sürçmesi yaptın. Bunun-

la birşey anlatmak istiyorsun. «Marsella'nın beni sevip sevmediğini» dedin.

DON KIŞOT — Dedim mi dersin? Farkında değilim.

SİGMUD FREUD — Çok mühim ve önemli şeylerden bahsedecektim; şimdi ne söyleyeceğimi unuttum. Dil sürçmesi yaptın. Bütün dil sürçmeleri anlatmak istediğimiz fakat anlatmaktan çekindiğimiz şeyleri söylemek için bahanelerdir. Karıştırdım işte. Konumuz o değil. Id, Ego, Super-Ego'dan bahsediyordum. Bilinç yok olunca bilinçaltı da yok oluyor. Şahsiyetin kısımlarını başka şekilde anlatmak gerekiyordu. Tabiat canlılara iki ödev yükler: Yaşamak ve üremek. Yaşamak için yemek gerekir, savaşmak gerekir. Üremek için de bunu istemek gerekir. Bu iç güdülerin kaynağını içinde bulunduran şahsiyet kısmına Id diyorum. Bu kısım istediğinin hemen yerine gelmesini ister, derhal harekete geçer. Çocuğun meme emmesi gibi hareketleri, cevap hareketlerdir. Bilinçli değildir. Bir şeyin kendisi ile hayalini ayıramaz. Yiyeceğin kendisiyle kafasında canlanan yemek hayali bu kısım için aynıdır. Çocuğa meme yerine emzik vererek avutabilirsin. Birinden besin diğerinden hava aldığının farkında değildir. Çocuk büyümeğe başlayınca Ego teşekkül eder. Bu, hayal ile gerçeği ayıran kısımdır. Gerçekçidir Ego. Sonuçları görür ve Id'in kaprislerine karşı koymaya çabalar. Anı hareketler yüzünden cezalanabileceğinin farkındadır. Id birini öldürmek isterse Ego mani olur. Hapse girebileceğini düşünür. **Bir de Süper-Ego var, vicdan dediğimiz.**

O da hayalden yapılmış. Anne ve babalarımızın ceza ve sevgi ile bize öğrettikleri dürüstlük ve doğruluk hükümleri. Bunlar da Ego'yu hareketlerinden vaz geçirmeye çalışır. Ahlâk açısından. Böylece gerçekçi Ego, hayalperest İd'in kaprislerine, Super-Ego'nun yasaklarına karşı koymak için çabalar durur. İki hayal ve masal arasında kıvranıp duran bir nebzecik gerçek. İşte, insanoğlunun kişiliğinin ana kısımları. Hayallerle sarmalanmış bir gerçek sandviçi.

(Işıklar söner. Sahnenin bir tarafında yalnız Marsella'nın hayali aydınlanır).

MARSELLA — (Soğuk bir kahkaha atar) Evet, beni seviyorsun.

DON KİŞOT — Hayır, sevmiyorum.

(Marsella'nın hayali üzerine düşen ışığın sönmesiyle kaybolur. Sahnenin başka bir tarafında gene Marsella'nın hayali aydınlatılarak gösterilir).

MASELLA — (Gene soğuk bir kahkaha atarak) İn-kâr etme beni seviyorsun.

DON KİŞOT — Hayır, sevmiyorum, sevmiyorum.

(Işıklar sönmesiyle tekrar hayal kaybolur. Bu kez sahnenin ortasında belirir).

MARSELLA — Gerçeği söylemekten ne çekiniyorsun? Doğruyu söyle beni seviyorsun.

DON KİŞOT — Hayır, Hayır, Hayır!

(Işıklar söner Marsella'nın hayali kaybolur. Işıklar yanınca Sigmund Freud ve Don Kişot görünür.)

DON KİŞOT — Marsella'yı gördün mü?

SİGMUND FREUD — Hayır, senin gördüğün bir hayaldi. Marsella buraya gelmedi. Marsella'yı unutmalım.

DON KİŞOT — Ya! unutmalı doğru, ama nasıl unutmalı?

SİGMUND FREUD — İtiver bilinçaltına öylece unutursun. Marsella işine gelmiyor. İşine gelmeyen herşey gibi Marsella'yı da itiver bilinçaltına, bak nasıl unutacaksın.

DON KİŞOT — İşimize gelmeyen şeyleri hep bilinçaltına mı iteriz?

SİGMUND FREUD — İşimize gelmeyen şeyleri bilinçaltımıza iteriz. Nasıl ki bir konuk geldiği vakit görmesini istemediğimiz eşyaları dolaba yerleştirirsek, görmek istemediğimiz şeyleri de hep bilinçaltına iteriz. Kirli bir havlun var, konuk geldi, onu acele çekmeye yerleştirdin. Püskülleri temiz olsa çekmenin aralıklarından sarkmasını ister misin?

DON KİŞOT — Püskülleri de saklamak gerek, püskülleri de.

SİGMUND FREUD — Yalnız havluyu değil, püskülleri de saklamalısın. Hatıralar tek değil, yalnız Marsella'yı değil onu hatırlatacak şeyleri de bilinçaltına itmeliisin. Örneğin o adamı da unutmalıydın. Marsella ile dansa gittiğin o geceyi de unutmalıydın. Ve o gece çalınan birlikte dans ettiğiniz «Sakın Beni Unutma» şarkısını da unutmalıydın. «Sakın Beni Unutma» şarkısını hatırlarsan Marsella'yı hatırlamış olacaksın. Marsella'yı hatırlarsan o adamı da hatırlayacaksın. O adamı hatırlarsan Marsella'nın o adamı sevdiğini hatırlayacaksın. Öylece Marsel-

la'nın o adamı sevmesine engel olmaya çalıştığını ve adamı ahlâksız bulduğunu ve bu yüzden Marsella'nın senin kendisini sevdiğini sandığını hatırlayacaksın. Bu yüzden hepsini unut, it bilinçaltına. Öyle bir it ki, bir daha çıkmasın. Bütün ayrıntılarıyla it.

DON KİŞOT — Demek işimize gelmeyen şeyleri hep bilinçaltımıza iteriz.

SIGMUND FREUD — Hep iteriz. Yalnız onları değil onları hatırlatacak şeyleri de iteriz. Geri dönmelerini sağlayacak şekilde iteriz. Bir şeyin geri dönmesi ne kadar güç ise o kadar bilinçaltına itilmiş diye kabul ederiz. Aklımızı o an işgal etmeyen herşey aslında bilinçaltına itiliyor. Örneğin elmayı görmediğim sürece onu bilinçaltıma itmişim, hatırlamam onu. Ama onu hatırlamam o kadar güç değil, istediğim anda elma aklıma gelir. Fakat bilinçaltına itilmiş bir hatıradan sözedince artık o kolaylıkla aklıma gelmez, değil o, onunla ilgili şeyler de aklıma gelmez. Aslında hatırlamak da istemem. Böylece bilinçaltının yeni bir tanımını yapıyoruz güçlükle aklımıza gelen şeylerin toplandığı kısım. Bilinçaltına itilmiş bir hatıra geri gelmesi güç olacak şekilde itilmiş bir hatıra demektir. İt Marsella'yı bilinçaltına, onu, gözünün rengini, sesinin tonunu da, giydiği elbiseyi de, onu hatırlatacak pü-sür taklavatı da it bilinçaltına. O herifi de it, onu pataklamak istediğini de. Yalnız şunu da unutma ki bütün itilmiş hatıralar, itildikleri yerde uslu durmaz, bazıları kendilerini anlatmak için bir takım çarelere baş vururlar. Unutma bunu.

(Işıklar söner. Marsella'nın hayali aydınlanır).

MARSELLA — Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi?

(Işıkların sönme ve yanmasıyla hayal kaybolur, sahnenin başka yerinde belirir).

MARSELLA — Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi?

(Aynı ışık oyunları ile hayal kaybolarak gene değişik bir yerde belirir).

MARSELLA — Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi?

(Işıklar yanar. Sigmund Freud ve Don Kişot görünür).

DON KİŞOT — (Bitkindir) Unutmuyorum, hep onu sevdiğimi ima edip duruyor.

SİGMUND FREUD — Üzülme, bir gün Marsella senin onu sevmemiş olduğunu anlayacaktır.

DON KİŞOT — Demin onu sevdiğimi savunuyordun?

SİGMUND FREUD — Şaka yapmıştım. Onu sevmediğini biliyorum. Nasıl bilmem? Ben bilmez miyim? Pekâlâ biliyorum onu sevmediğini. Seni denemek için şaka yaptım sadece.

DON KİŞOT — Bu konuda bir daha benimle şaka yapma. Benimle hiç şaka yapma. Üç yüz senedir benim için atılan kahkahalar kulaklarımda... Hiç şaka yapma. Karıştırabilirim şaka ile gerçeği. Hiç şaka yapma. Demek birgün Marsella onu sevmemiş olduğumu anlayacak, bunu söylerken şaka yapıyorsun, değil mi?

SİGMUND FREUD — Evet, Marsella bir gün senin onu sevmemiş olduğunu anlayacak.

DON KİŞOT — Bir daha tekrarla, bu sözleri duymak hoşuma gidiyor?

SİGMUND FREUD — İleride bir gün Marsella senin onu sevmemiş olduğunu anlayacak.

DON KİŞOT — Demek anlayacak?...

SİGMUND FREUD — Evet, anlayacak.

DON KİŞOT — Bir daha tekrarla, anlayacak değil mi?

SİGMUND FREUD — Evet, anlayacak.

DON KİŞOT — Neyi anlayacak?

SİGMUND FREUD — Senin onu sevmemiş olduğunu.

DON KİŞOT — (Mutludur) Nihayet beni iyice anlamış bir insan buldum.

P E R D E

İKİNCİ PERDE

(Perde açılınca Don Kişot görünür. Hem sahnede dolaşmakta, hem de parmakları ile saymaktadır).

DON KİŞOT — Id, Ego, Süper-Ego, etti üç... Güzel, Id, Ego, Süper-Ego...

(Sigmund Freud girer).

SİGMUND FREUD — 20. yüzyıl bilgisine girme tarzın hoşuma gidiyor.

DON KİŞOT — Şaşırtma!.. Id, Ego, Süper-Ego, etti üç... Id, Ego, Süper-Ego...

SİGMUND FREUD — Artık 20. yüzyıl bilgisinin eşğine girdin sayılır. Id ne idi?

DON KİŞOT — Sahi, ne idi?

SİGMUND FREUD — Demin söylemiştim ya.

DON KİŞOT — Unuttum.

SİGMUND FREUD — Hayır unutmadın, bilinçaltına ittin. Biliyorsun ama bildiğini bilmiyorsun.

DON KİŞOT — Demek insan bildiğini bilmeden bilebilir?

SİGMUND FREUD — İnsan birçok şeyler bilir ve bunları bildiğinin farkında değildir.

DON KİŞOT — Ben de insanın birçok şey bildiğini sanıp, bilmediğinin farkında olmadığını sanıyordum.

SİGMUND FREUD — O da doğru.

DON KİŞOT — Pek iyi, hangisi doğru?

SİGMUND FREUD — İkisi de...
Ücretsiz PDF Kitap İndir <https://rantey.org>

DON KİŞOT — Demek insan bildiğini bilmeden bilebilir. Mademki bildiğini bilmiyor sonra bildiğinin nasıl farkına varıyor? Bu cümleler Şövalye kitaplarında okuduğum bazı cümleleri hatırlatıyor «Mantıksızlığın mantığı...» Gecelerce uykusuz kaldığım halde bir türlü anlamlarını anlayamazdım...

SİGMUND FREUD — Aman ne güzel bir söz.

DON KİŞOT — Cervantes, sırf bu iş için Aristo mezarından kalksa bu cümlenin içinden çıkamıyacağını söylüyordu.

SİGMUND FREUD — Böyle bir cümlenin altından çıkmak için Aristo kâfi gelmez, bir Sigmund Freud lâzımdır. Pek yazık olmuş Cervantes'e Psikanalizi okumamış. Psikanalizi okusaymış kimbilir ne muhteşem eser verecekmış. Evet, biz mantıksız görünen şeylerin mantığını aydınlattık. Efendim, dil sürçmelerinin, yanlış kelime kullanmaların, yanlış hatırlamaların, rüyaların, hülyaların, güldürücü fıkraların, edebî eserlerin, sanat eserlerinin mantığını kurduk. Ya böyle işte. İnsanı anlamak için mantıksızlığı anlamak lâzımdır. Yoksa insanı anlayamazsın. Bu sayede yamyamların beyazları niçin kebab yaptıklarını anlamak bile mümkün. Fazla saygıdan, onlara benzemek için onları yiyorlar.

DON KİŞOT — Pek iyi, insanlar mantıkla hareket etmez mi?

SİGMUND FREUD — Pek nadiren.

DON KİŞOT — Bildiğini bilmeden nasıl bildiğinin farkına varır insan?

SİGMUND FREUD — İnsana hipnoz yaptırılır.

DON KİŞOT — O da ne demek?

SİGMUND FREUD — Karşısındaki adamı telkinle uyutursun.

DON KİŞOT — Demek insanı telkin ile uyutmak mümkün?

SİGMUND FREUD — Tabi, insanı uyutmak çok kolaydır. Güç olan uyandırmaktır. Her gün okuduğun gazeteler, gördüğün filimler seni uyutmuyor mu sanıyorsun? İnsanı uyutmak çok kolaydır. Güç olan uyandırmaktır. İnsan uyumak istiyor. En tabii hali uyuşuk olmak. Hiçbir çocuğun uyurken ağladığını gördün mü? Uyanınca ağlamaya başlıyor. İnsan hep uyumak ister. Uyandırılınca da çılgılığı basar. Ama bazan bir fena uyanır ki bundan bahsetmesek daha iyi...

(Sigmund Freud bir koltuğa oturarak ayaklarını uzatır).

SİGMUND FREUD — Hipnoz altında bir insana bazı emirler veriyorsun, bunları aynen tatbik ediyor. Sonra niçin yaptığını soruyorsun, her yaptığı şey için bir neden uyduruyor. Bir örnek vereyim. Telkinle bir kadını uyuttuktan sonra (erkek de olabilir hatırlamıyorum) pencere kenarında bulunan sakıyı alarak kanapeye koymasını, oradan alıp şöminenin üstüne yerleştirmesini ve önünde 3 defa eğilmesini söylüyorlar. Kadın veya erkek uyandıktan sonra bunları yapıyor. Niçin yaptığını soruyorlar, şöyle açıklıyor: «Hava soğuktu, soğuktan çiçeklerin öleceğini düşündüm, ısıtmak için kanapenin üzerine yerleştirdim, sonra şöminenin daha sıcak olduğunu düşünerek oraya koydum. Fikrimi o kadar beğendim ki üç defa eğildim.»

DON KİŞOT — Bu işin bildiğini bilmemekle münasebetini anlıyamadını.

SİGMUND FREUD — Yanlış örnek verdim. Aklıma gelince doğru örneği vereceğim. Şimdi aklıma gelmiyor. Ama bu örnek de çok ilginç. İnsan başkalarının etkisi altında birçok şey yapıyor sonra bu yaptıklarına bahaneler uyduruyor. İnsan önce birşeyler yapıyor sonra bu yaptıklarına açıklamalar uyduruyor. Amaç arkadan geliyor. İnsanın amacını saptayıp bilinçli olarak amacının yolundan gitmesi çok seyrek. Şimdi bir köşeye saklan Marsella gelecek. Seni, güçsüz yanımlı görmesini istemiyorum.

DON KİŞOT — Niçin Marsella gelecek?

SİGMUND FREUD — Fazla felsefe yaptık izleyici sıkılabilir.

DON KİŞOT — Pek iyi, nereye gireyim?

SİGMUND FREUD — Bilinçaltına, bilinçaltına.

(Don Kişot bir köşeye saklanır. Sigmund Freud sakalını çıkararak ANLATAN olur. Marsella gelir)

MARSELLA — Sen haklıydın. Böyle olacağını çok önceden gördün. Sen haklıydın.

ANLATAN — Demek haklıydım?

MARSELLA — Tepeden tırnağa kadar haklıydın. Nasıl bu kadar kör oluyor insan. Ben de onu değerli birşey sanırdım. Nasıl oldu da bu kadar kalitesiz olduğunun farkına varmadım. Birlikte geçirdiğimiz zamanları düşünüyorum da kendimden tiksiniyorum. İnsan nasıl oluyor da bu kadar değersiz bir insanın yanında bulunuyor ve farkına varmıyor.

Artık herşey bitti. Bir daha onu görmeyeceğim. Sana herşeyi anlatacağım.

(Marsella ağlamaya başlar)

ANLATAN — Ağlama Marsella beni üzüyorsun.

(Marsella ağlamaya devam eder).

ANLATAN — Marsella iki yıl önce gittiğin maskeli baloyu hatırlıyor musun?

MARSELLA — Hayal meyal aklıma geliyor. Bu baloda sen var mıydın? Seni hatırlamıyorum.

ANLATAN — Hatırlamıyor musun Marsella? «Sakın Beni Unutma» şarkısını birlikte dansetmiştik.

MARSELLA — «Sakın Beni Unutma» diye bir şarkı var mı? Sakın başka bir şarkı söylemek isterken yanlış söylemiş olmayasın. Eminimki böyle bir şarkı yoktur.

ANLATAN — Var Marsella, ve onu birlikte dans etmiştik.

MARSELLA — Varsa bile tamamen unuttum. Önemli olan o değil. Bak dinle sana herşeyi baştan anlatacağım. Dur şimdi anlatmıyayım.

ANLATAN — Anlat Marsella açılırsın.

MARSELLA — Olur anlatırım ama başka bir zaman.

ANLATAN — Anlat Marsella açılırsın.

MARSELLA — Anlatacağım bak dinle, biliyorsun. Hayır, anlatmasam daha iyi, anlatmak içimden gelmiyor. Başka bir zaman anlatırım.

ANLATAN — Sen bilirsin.

MARSELLA — Pek iyi anlatayım, bak dinle, ama

şimdi anlatmasam daha iyi olacak. Bırak gideyim.

ANLATAN — Güle güle Marsella, onun adı bir insan olduğunun farkına vardığına sevindim.

MARSELLA — Kim demiş ki adı bir insan, ne hakla bunu söylüyorsun?

ANLATAN — Demin sen söyledin ya.

MARSELLA — Evet, ben bazan boş bulunup böyle söyleyebilirim. Ama senin tekrarlamaya hiç hakkın yok. Ne alçaklık!.. Bir an için o bana kötü göründüyse, buna dayanıp bundan yararlanmaya kalkışman iyi değil. Suç benimdi; o olağanüstü bir insan. Bir an yanlış gördüm senin etkin altında, ama şimdi gene anlıyorumki o olağanüstü bir insan. Bırak beni gideyim, onunla buluşacağız. Randevuya geç kalırım, bırak gideyim.

ANLATAN — Güle güle Marsella.

(Işıklar söner, yanınca Don Kişot ve Sigmund Freud görünür).

DON KİŞOT — Marsella baloyu tamamen unuttu be!.. Nasıl unuttur? «Unutma Beni» şarkısını da unuttu. Oysaki bunları ben unutmak istiyordum.

SİGMUND FREUD — Marsella onları bilinçaltına itti. Belki de seni hatırlamak istemiyordu da onun için.

DON KİŞOT — Niçin beni unutmak istesin?

SİGMUND FREUD — Belki de sana karşı kabahat işlemişti de onun için.

DON KİŞOT — Bana karşı kabahat işlemiş miydi dersin? Ben öyle bir şey hatırlamıyorum.

SİGMUND FREUD — Ben de hatırlamıyorum. Ama bundan alınacak önemli bir ders var.

DON KİŞOT — Alınacak ders varsa sakın anlatma. Hep ders, ders, ders. Okulda değiliz, tiyatrodayız. Biraz da izliyenleri düşün.

SİGMUND FREUD — Okuldan ders alınmaz ki. Dersler tiyatrodan alınır, hayattan alınır, kitaplardan alınır, ama okuldan alınmaz.

DON KİŞOT — Okuldan ne alınır?

SİGMUND FREUD — Önce ezberlenen, sonra mezun olur olmaz derhal unutulmuş bir sürü bilgi. Çünkü severek öğrenilmemiş, sınav korkusu ile zorla sokuşturulmuştur. Ne zaman bunların işe yarayacağı belirtilmemiştir. Hep tıkkıştırılmıştır.

DON KİŞOT — Sen okullara kıızıyorsun.

SİGMUND FREUD — Ben okullara kıızıyorum çünkü hep eski şeyleri öğretiyorlar, yeni şeylere kulaklarını tıkıyorlar. Benim hayattan gördüğüm şeylerin hiçbirine kulak asmadılar. Bakın siz de göreceksiniz dedim, bakmadılar. Keyifleri bozulurdu çünkü; alışkın oldukları rüyadan uyanırlardı çünkü... Bunun yerine, bakacak yerde, hep beni kötüleyip küçümsediler. Oysaki ben haklıydım ve anlatamıyordum. Haklı olmak ve anlatamamak hayatta en çok karşılaşacağın şeydir. Haklı değilsen anlatmak önemli değil, ama haklı olduğun anda, anlatmak istiyorsun ve anlatamıyorsun. Dinlemiyorlar çünkü. Hiç anlatamıyorsun, çünkü hiç dinlemiyorlar.

DON KİŞOT — Niçin dinlemiyorlar?

SİGMUND FREUD — Rüyaları bozulur çünkü. Gerçeği insanlar olduğu gibi istemiyorlar, kendi bildikleri gibi olsun istiyorlar. Eğer gerçek, rüyalarına

aykırı gelirse, rüyalarını yeğ tutuyorlar. Bu rüyaları kâbus bile olsa...

DON KİŞOT — Ders dinlemeyelim dedik, bin tane ders dinledik. Siz çok sıkıcı bir insansınız Sigmund Freud.

SİGMUND FREUD — Öyleyimdir. Ne diyordum? Bir şeyi hatırlarsan onu hatırladığının farkındasın. Fakat birşeyi unutursan onu unuttuğunun farkına bile varıyabilirsin. Tamamen unutursun. Marsella ve seni al. Marsella senin o baloda olduğunu unuttu. Bunda tamamen içtendir. O baloyu anlatınca o baloda sen bulunmayacaksın. Yalan söylemiş olacak ama içtenliğine inanabilirsin. Çünkü o yalanı yalnız sana değil kendine de söylüyor. Oysa sen baloyu anlattırsan, o baloda hem sen, hem de Marsella bulunacak. Bir tek balo ve iki türlü anlatış. İnsanlar aynı şeyi değişik değişik görüyorlar ve bu yüzden anlaşıyorlar. Bellekleri, istekleri onlara oyun oynuyor çünkü.

DON KİŞOT — Marsella benim baloda olmadığını söylemekle, demek kendisine yalan söylüyordu. Bu niçin gerekliydi?

SİGMUND FREUD — İnsanların davranışlarının senin anladığın gerekliden daha değişik olduğunu anladıktan sonra, insanları çok daha iyi anlayacaksın. Senin için gereksiz olan bir şey başkaları için gerekli olabilir.

DON KİŞOT — Bir insan haklı ise kendini anlatamaz demiştin. Pek iyi, herkes kendini haklı görüyor, sen de kendini haklı görürsün. Senin haklı olduğun ne malûm? Dev dediğin şeylerin değirmen

olmadığı ne malûm? Bütün ömrünce senin de rüya görmediğin ne malûm? İnsanları anlamaya çalışırken insanlarla ilgili rüyalar görmediğin ne malûm? SIGMUND FREUD — Ben haklıyım demedim ki hiçbir zaman. Benim gördüklerime siz de bakın, bana hak verip vermeyeceğinizi o zaman düşünürsünüz dedim. Ben haklı olabilirim, haksız olabilirim, bunu zaman gösterecek. Fakat onların haksız olduklarını şimdiden söyleyebiliriz. Bir insan bir olaya bakmadan onun hakkında fikir yürütürse tamamen haksızdır. Bir olayın üzerinde durmadan, uzun uzun inceleme yapmadan onun hakkında söz sahibi olmak isterse tamamen haksızdır. Kulaktan kapma bilgilerle senelik bilgilere karşı gelirse tamamen haksızdır. Afrikayı görmeden, Afrika hakkında kitap yazan yazar, Afrika'yı anlatamaz. Onlar insanı incelemeyen insanı anladıklarını zannediyorlardı. Yasak bölgelere girmeden yasak bölgeleri bildiklerini sanıyorlardı. Ben haklı veya haksız olabilirim, fakat onların haksız olduğu kuşkusuzdur.

Hem dinlemiyorlardı hem de fikir yürütüyorlardı. Hepsi de yalan söylüyordu. Bu yalanlar, onları daha terbiyeli, daha saygıya değer, daha sempatik yapıyordu. Gündelik çıkarları için tepe tepe gerçeği eziyorlardı. Babalarının yasaklamış olduğu konuda dinlememeyi, konuşmamayı yeğ tutuyorlardı. Bu konuda bir incelemenin hastaları iyileştirme imkânı olduğu kendilerine söylendiği halde. Doktorlar ve hastalarım değil kendilerini düşünüyorlardı. Gerçeğe doğru yürüme yürekliliği yoktu hiçbirinde. Beni yapayalnız bıraktılar. Yalnız bıraksa-

lar da iyi, sesimi dinletmek isteyince söylediklerim anlaşılmasın diye birtakım gürültüler de çıkardılar. Beni yanlış tanıtmak için ellerinden geleni yaptılar. Benimle alay ettiler. Bir zamanlar Darwin ile alay etmişlerdi. Bu gürültüler insanı yıpratıyorsa da, ilgiyi çekmeğe de yararı dokunmadı değil. Eğer tek başıma konuşsaydım belki sesimi duyuramayacak kadar sesim cılız kalacaktı. Benim sesimi bastırmak için yaptıkları gürültüler varlığımı ortaya koydu. Nasıl ki engizisyon, Galile'yi susturmak istedikçe onu daha çok tanıttı. Fakat ne yazık ki bu yok olduğunu sandığımız engizisyon gene yaşıyor, yaşamaya devam ediyordu. Hem de kılık, şekil değiştirerek. Dost bildiğim, aynı gaye için çalıştığım bilim adamları engizisyonu devam ettiriyorlardı. Gerçeği değil de çıkarlarını savunuyorlardı. İnsanlar gerçeğin yerine çıkarlarını koydukları sürece engizisyon devam edecek. Bu böyle olmuştur ve böyle olagelecek.

DON KİŞOT — Pek iyi gerçeği anlamanın pratik faydası ne?

SİGMUND FREUD — Don Kişot, senden bunu beklemezdim. Orta zekâlı bir adam gibi konuşuyorsun. Pratik fayda. Pek iyi senin pratik faydan ne? Hiç. Eğer etki edebilmişsen, yüzyılları aşmışsan bu, pratik faydan olmadığı için olmuştur. Değirmenlere saldırmak hiç de pratik birşey değildir. Ama son derece insanca bir şeydir.

DON KİŞOT — Bu konuyu bırakalım. Marsella tehlikede yardım etmeli Marsella'ya.

SİGMUND FREUD — Hiç de tehlikede değil Marsella.

DON KİŞOT — Marsella tehlikede diyorum size... Yardım etmeliyiz Marsella'ya. O kaba herifin yanın da ne yapacak Marsella? Duyguludur, incedir, kahrolacak Marsella. Yardım etmeliyiz. Anlıyor musun birşey yapmalıyız onu korumak için, hemen harekete geçmek gerek.

SİGMUND FREUD — Marsella tehlikede değil.

(Işıklar söner. Marsella'nın çığlıkları duyulur. Projektör Marsella'yı yerde gösterir. Ayakta bir adam silüeti, elinde bir kırbaç vardır ve Marsella'yı kırbaçlamaktadır. Marsella her kırbaç yediğinde çığlık atar).

(Işıklar söner ve yanar. Don Kişot ve Sigmund Freud görünür).

DON KİŞOT — Gördün mü? Kırbaçlıyorlar onu. Tehlikede Marsella. Hemen harekete geçmeliyiz.. Yardım etmeliyiz Marsella'ya.

SİGMUND FREUD — Sen rüya görüyorsun.. Marsella'yı kırbaçlayan falan yok. Marsella'nın hayali de, kırbaçlıyan adam da hep kafanın içinde. Onları kafanın dışında sanıyorsun. Biliyor musun, insanların yaptıkları en büyük yanlışlık budur. Kafanın içindekileri kafanın dışında sanmak. Her gün, her an, her saniye kafalarının içindekilerini dışarda sanıyorlar. Kafanın içi ile dışını hep karıştırıyorlar. Devlerle değirmenleri karıştırmıyorlarsa da, kafanın içi ile dışını hep karıştırıyorlar. İnsanların en büyük hatası budur. Ve yaşamalarını bu hataya borçludurlar. Kafanın içindeki şeyleri dışarda sanmak hatasına. Bazan aynı hata onları öldürüyor. Kimse öbürünün yaptığı hatanın farkında değildir. Hepsi aynı hatayı yapıyor. Hepsi devlerle değirmenleri karıştırıyor.

(Işıklar söner. Sigmund Freud bir cep feneri ile Picasso'nun Don Kişot portresini aydınlatır).

SİGMUND FREUD — Ne görüyorsun?

DON KİŞOT — Picasso'nun Don Kişot tablosu. Bir reproduksiyon. Ne kadar güzel. Biliyor musunuz Picasso'yu beğenmeyenler var. Anlayamıyorum doğrusu nasıl bu güzelliği görmezler. Bu ifade kabiliyetine bak.

SİGMUND FREUD — Resim anlayışını bir tarafa bırak. Ne görüyorsun bir tablo değil mi?

DON KİŞOT — Bir tablo görüyorum ve bu çok güzel bir eser. Picasso büyük bir ressam değilse kelle mi keserim.

SİGMUND FREUD — Tabloyu nerede görüyorsun?

DON KİŞOT — Duvarda.

SİGMUND FREUD — Emin misin? İyi bak.

DON KİŞOT — Gayet iyi bakıyorum ve gayet eminim ki bu tabloyu duvarda görüyorum.

SİGMUND FREUD — İyi düşün duvarda mı görüyorsun?

DON KİŞOT — Gayet iyi düşündüm. Ben bu tabloyu duvarda görüyorum. Buraya bin kişi çağırırsam hepsi de tabloyu duvarda gördüğümü söyleyecektir. Bu sefer devlerle değirmenleri karıştırmıyorum. Bu tabloyu duvarda görüyorum. Cervantes'in varlığına ne kadar güveniyorsam bu tabloyu duvarda gördüğüme o kadar güveniyorum.

SİGMUND FREUD — Bin kişi, yüzbin kişi sana hak verse, gene sen yanıyorsun. Devlerle değirmenleri karıştırıyorsun. Ama bu hatayı herkes yap-

tığı için farkında değilsin. İyi düşün bu tabloyu nerede görüyorsun?

DON KİŞOT — Duvarda.

SİGMUND FREUD — Kapat gözlerini ne oldu tablo?

DON KİŞOT — Kayboldu.

SİGMUND FREUD — Duvardaki tablo niye kaybolsun, sen gözlerini kapatınca?

DON KİŞOT — Şimdi anladım tabloyu gözlerimin içinde gördüğümü söylemek istiyorsun.

SİGMUND FREUD — Hayır, bunu demek istemiyorum. Kaç gözün var.

DON KİŞOT — İki.

SİGMUND FREUD — Pek iyi kaç tablo görüyorsun?

DON KİŞOT — Bir.

SİGMUND FREUD — Tabloyu gözlerinin içinde görseydin iki tablo görmeliydin, herbir gözün içinde bir tablo. Niye tek tablo görüyorsun.

DON KİŞOT — Bilmiyorum.

SİGMUND FREUD — Çünkü tabloyu gözlerinin içinde görmüyorsun. Sen tabloyu ne duvarda, ne gözlerinin içinde görüyorsun. Tabloyu beyninin içinde görüyorsun. Tablonun gerçek şeklini değil, o tablonun beyninde yarattığı rüyayı görüyorsun.

DON KİŞOT — Anlamadım ne biçim rüya bu? Tablo gerçekte yok mu?

SİGMUND FREUD — Gerçekte bir tablo var, o tablonun şekli yok. O tabloya şekil veren beyninin

yapısıdır. Işık yoksa tabloyu göremezsin. Beynin yoksa gene tabloyu göremezsin. Beynin o tablodan gelen ışıkların etkisiyle, tabloyu kendi içinde gene yaratır. Ona şekil, renk ve derinlik verir. Renkler beynimizin dışında değil içindedir. Köpeğin beyni renk yapamaz ve tablonun renksiz rüyasını görür.

DON KİŞOT — Demek köpekler göğün maviliğini, denizin ağaçların yeşilini, gelinciğin kırmızılığını, göremezler.

SİGMUND FREUD — Göremezler. Onlar tabiatı boyayamazlar. Onu biz boyayabiliyoruz. Biz eşyaların renkli rüyalarını görüyoruz.

DON KİŞOT — (Kafasını göstererek) Mademki tablo burada şekil alıyor, (duvarı işaret ederek) niye orada görüyoruz?

SİGMUND FREUD — Çünkü beynimiz kendi içinde olan olayları hep dışarıya aksettirir. Beynin en genel görevi budur. İçindekileri dışarı fırlatmak. Dışardan gelen etkilere bir şekil verir ve bu şekli tekrar dışarıya yansıtır. Burada en çok çalışan beyin olduğu halde kendini hissettirmez. Sadece işini yapmakla yetinir. Beyin her şeyden bilgi alır kendisinden bilgi almaz.

DON KİŞOT — Yani şekerin tadını da beynimiz alıp dilimize mi yansıtıyor?..

SİGMUND FREUD — Şekerin tadını, kolumuzun acısını, bütün duygu ve duyumlarımızı beynimiz yeniden yaratıyor, onlarla ilgili rüyalar görüyor ve bunları yerlerine aksettiriyor. Nasıl ki içindeki tabloyu dışarda görüyorsan, içindeki hisleri de dışar-

da görebilirsin. Birine kızırıyorsan ne zannedebilirsin?

DON KİŞOT — Onun sana kızdığını.

SİGMUND FREUD — Güzel, kızgınlık içinde dışardan geldiğini sanıyorsun. Yani içindekini dışarı fırlatıyorsun. Beynin dışardan etkilere şekil verip fırlattığı gibi içindeki tepkilere de şekil verip dışarı fırlatır. Birini seviyorsan ne zannedebilirsin?

DON KİŞOT — Onun seni sevdiğini.

SİGMUND FREUD — Aferin. Bu insanların yaptığı en genel hatadır. Beynin içindekilerle dışardakileri karıştırmak. Devlerle değirmenleri karıştırdığı yer burasıdır. Kafanın içinde şekil alan tabloyu dışarda sanmak hatası. Dışarda tabloya karşılık bir eşya var. Ama onun şekli yok. Ona şekil veren beynimizin yapısıdır. Beynimiz tablonun kendisini görmüyor o tablonun beyninde yarattığı rüyayı görüyor. Mademki beyin renk yapabiliyor, şekil yapabiliyor koku yapabiliyor o halde rüyalara şaşmamak lâzım. Rüyalar insanların en genel etkinliğidir. İnsanı tanımak istiyorsan rüyaları tanımalısın. Beyin bu yeteneğini iki amaçla kullanıyor. Dış dünyayı tanımak için; böylece dış âlemi rüyasına çeviriyor. İç dünyayı tanımak için; bu sefer herkesin rüya dediği şeyi görüyor. Rüyalar en genel haberleşme aracıdır. Ve ben insanları tanımak için rüyalara baş vurduğum vakit güldüler bana. Rüyalarını bozabilirdim çünkü. Şimdi sana rüyada kullanılan cinsel sembolleri göstereceğim. Erkeklerle ilgili semboller **(Cep feneriyle kartondan kocaman bir kalem resmi, sonra kocaman kartondan bir fa-**

re, çomak, çapa, yılan, 3 sayısı, 2 göz, bir anahtar bir bıçak, çeşme, tüfek, tabanca, balon, zeplin, Hepsi kocaman ve mukavvadan teker teker gösterilir) Diğer cinse geçiyorum (elma, orman resmi, vazo, bardak, çan, oda, iç çamaşırı, ayakkabı ve terlik, çiçek, bahçe, kocaman resimleri teker teker gösterilir). İki cinsin birlikte yaptıklarına geçiyorum (merdiven çıkan bir kız resmi, ata binen bir süvari) Yanlış anlama, rüyada sembolizm yardımcı bir vasıtaadır. Rüyanın açıklamasını biz yapmıyoruz. Rüyanın kısımlarının kendisine neler hatırlattığını soruyoruz. Bazan bir rüyanın anlamını anlatmak için seneler geçiyor. Bazan da tam anlayamıyoruz. Semboller hakkındaki bilgileri yalnız rüyalardan almadık, folklordan, peri hikâyelerinden, masallardan, şiirlerden aldık. Sembollere dayanarak rüyaları aydınlatsaydık çok yanlışlıklar olacaktı.

DON KİŞOT — Anahtarın kendisi ile cinsel sembol olan anahtarı nasıl birbirinden ayırıyorsunuz?
SIGMUND FREUD — Kabak, hem bir sebzedir, hem dazlak bir adamdır, hem de boş kafalı bir adamdır. Bu üç anlamı ayırırken sıkıntı çekiyor muyuz? Bunları nasıl ayırıyoruz. Cümlelerin gelişinden değil mi? Biz de rüyanın gelişinden anlamını çıkarıyoruz. Alışmışız rüyalara, onların dilinden anlayacak kadar tekrar tekrar duyduk. Ana dil de bütün diller de böyle öğrenilir, tekrar tekrar duy-makla. Fakat şunu da unutma ki gerek günlük ya-şantıda gerek rüyada önemli olan söylenen, orta-ya çıkan değil, onu söyleten ortaya çıkmasına ne-den olan sebeptir. Onları söyleten duygu ve heye-

canlardır. Çoğu zaman söylemek istediklerimiz içimizde kalır, bazan bunları kendimize bile itiraf etmeyiz. Biz rüyayı anlamaya çalışırken onun meydana geliş nedenini ararız. Çoğu kez bu neden bir istektir. Fakat bu istek o kadar karışık anlatılmıştır ki, kolay kolay anlaşılamaz. Çocuk rüyalarında bu istekler daha açık olarak dile getirilir. Ve rüyalarımızda, hakikatin aksine isteklerimiz gerçekleşir.

DON KİŞOT — İnsan rüyasında öldüğünü de görüyor.

SİGMUND FREUD — Bütün isteklerin olumlu ve yapıcı olduğunu sanmamak gerek. İnsan ölmek de isteyebilir, öldürmek de isteyebilir. Thanathos ölüm içgüdüğü.

DON KİŞOT — Tomatos?

SİGMUND FREUD — Hayır, tomatos değil thanathos.

DON KİŞOT — Sansürden bahsedeceksiniz sanıyordum ben.

SİGMUND FREUD — Sansür sembollerin nedeni değildir. İnsanlar ancak sembollerle konuşur. Çocuğun konuşmaya başlamadan kullandığı iç dil görme hayalleridir. İlkel insanın da, dili odur. Büyük adam çocukluk isteklerini yerine getiremez. Büyüklük görevlerini yapması zorunludur. Çocuk olabileceği yer rüyasıdır. Yasak olan her yerde sembolizm vardır. Seni dövebilecek bir adama kötüsün diyemezsin, dayak yiyebilirsin çünkü, mecbursun iyi olduğunu söylemeye. Rüyalarımızda da kendimizi beğenmediğimizi hissettiğimiz yerlerde sembo-

lizmden yararlanınız. Böylece rüyamızın devamını sağlarız.

DON KİŞOT — Ders, ders, ders, sıkıntıdan patladım. Marsella gelsin.

SİGMUND FREUD — Saklan, geliyor.

(Don Kişot köşeye saklanır. Sigmund Freud sakalını çıkarır, **ANLATAN** olur. Marsella gelir.)

MARSELLA — Sen haklıydın, gerçekten haklıydın.

ANLATAN — Ben mi haklıydım? Hangi konuda?

MARSELLA — Onun alçak olduğunu söylemekle..

ANLATAN — O kim?

MARSELLA — O işte, iki sene önce, Maskeli baloda, seninle «Unutma Beni» şarkısını dansettikten sonra tanıştığım adam. Diğer dansları onunla yapmıştık.

ANLATAN — Hangi balo, hatırlamıyorum?

MARSELLA — O maskeli baloyu hatırlamıyor musun?

ANLATAN — Hayır, unuttum.

P E R D E

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Perde açılınca Sigmund Freud ve Don Kişot görünür).

DON KİŞOT — O rüya, bu rüya, şu rüya... Nasıl ayıracağız gerçeikle rüyayı?

SİGMUND FREUD — Sembollerin cinsinden.

DON KİŞOT — Kapı sembol, duvar sembol, masa sembol, sen sembol, ben sembol, her şey sembol, her şey rüya. Karıştırabilir insan çok kolaylıkla, gerçeikle rüyayı. Demin masanın bizde uyandırdığı rüyayı gördüğümüzü söylemiştin. Masanın bizde uyandırdığı rüya ile gerçek rüyayı nasıl ayıracağız? Bunu ayırmak daha güç değil mi değirmenle devi ayırmaktan? Şimdi sana birşey söyleyeyim mi? Ben hiçbir zaman değirmenlere saldırmadım. Arap tarihçisi Ben Engeli'nin uydurması o. Aksini savununca kimse inanmadı. Ben de nihayet bıktım, kabullendim. Ama emin ol değirmenlere saldırmadım ben. Değirmenlerle devler kolaylıkla ayrılır. Karıştırır mı insan hiç devlerle değirmenleri? Ama insan rüya ile gerçeği, hayal ile düşünceyi çok kere karıştırabilir. Saldırmadım ben değirmenlere. Bir kere şaka yapmıştım: «Bu bir devdir» diye değirmeni göstererek. Şaka yaptığımı anlamadılar. Sanşo Panço'nun aptallığından oldu o iş. Ben ne söylesem inanırdı. Haklıydı da, kolay değil ayırmak hayal ile gerçeği, şaka ile ciddiyeti ve çeşitli rüyaları. Nasıl ayıracağız, masanın, karşımız-

daki cisimlerin bizde uyandırdığı rüya ile gerçekten gördüğümüz rüyaları?

SİGMUND FREUD — Üç çeşit sembolizmi ayırarak. İyi kulak ver.. Bu üç çeşit sembolizmi iyice ayırırsan, gerçek ile rüyayı iyice ayırırsın. İyice aklında tut, üç çeşit sembolizm.

DON KİŞOT — Niye üç?

SİGMUND FREUD — Çünkü üç erkektir.

DON KİŞOT — Niye erkektir üç?

SİGMUND FREUD — Üç tek midir?

DON KİŞOT — Tektir.

SİGMUND FREUD — Bölebilir misin üçü?

DON KİŞOT — Hayır.

SİGMUND FREUD — Erkek çocuk yapar mı? Bölünür mü? Erkektir üç. Ayrıca erkeklerle kadınları ayıran en farklı kısmı düşün. Say parçalarını ne buldun?

DON KİŞOT — Üç.

SİGMUND FREUD — Dedim ya sana, üç erkektir. Bu yüzden herşeyi üçe bölmek adet olmuştur. Daha çok erkeklik vermek için. Örneğin üç perdelik oyunlara en çok rastlanır. Birçok müzik parçaları üç kısımdan müteşekkildir. Üç takım bir bölük yapar. «Üçsüz iki mümkün değil» diyen Fransız ata sözünü düşün. Ve aynı kibritle niye üç sigara yakılmazmış? Sembolizmleri de 3'e bölebilirsin. Rüyalar üçüncü çeşit sembolizmdir. Üçüncü çeşit sembolizm rüyadır.

DON KİŞOT — Anlamadım.

SİGMUND FREUD — Şimdi anlayacaksın. Birinci

çeşit sembolizm dış dünya ile haberleşmek için kullandığımız sembolizmdir. Duyu organları yardımı ile gördüğümüz dünyanın beynimizde aldığı şekildir. Bu şekil ışığa, masanın kendisine tabidir. Masaya her aynı açıdan baktığında hep masa ile ilgili aynı rüyayı görürsün. Masa karşısında durdukça, sen masayı görürsün, tekrar tekrar bak-san onu görürsün. Tekrarladıkça deneyleri hep onu görürsün. Bir şeyin tekrar tekrar görülmesi onun gerçekliğine inanmak için en önemli nedendir. Gerçeğe inanma duygusu buna bağlıdır. Gerçek şeklinin ne biçim olduğu bilinmeyen masa sana kendini kabul ettirir. Masanın bir tarafından öbür tarafına geçemezsin. Masa engel olur. Masa ağırdır, kapının arkasına konmuşsa kapıyı açamazsın. Masa isteklerine bağlı değildir. Sana karşı koyar ve kendini sana kabul ettirir. Tabak, kalem, pencere, deniz, ay, ağaç, istiridye kabuğu dış dünyada bulundukça kendilerini sana zorla kabul ettirirler. Tekrar tekrar baktıkça onları aynı şekilde görürsün.

DON KİŞOT — Örneğin seni hep karşımda gördüğüm gibi. Hep karşımda dikilip ders mi vereceksin? Hiç kurtuluş olmayacak mı?

SİGMUND FREUD — Üzülme gideceğim. Ama benim gerçekten bir hayal olduğumu unutuyorsun. İkinci çeşit sembolizm dış dünyanın bize gösterdiği sembolleri anlatmak için kullandığımız vasıtalarlardır: Kelimeler, sözler, jestler, çizilen resimler. Aynı şeyi hem sözlerle, hem jestlerle, hem de resmini çizerek, hem de yazı yazarak anlatabilirsin.

Birinci çeşit sembolizmin hemen hemen tek dili vardır. Aynı masayı sen ona baktıkça hep aynı şekilde görürsün. Fakat bir karıncanın o masayı o şekilde göreceği pek şüphelidir. O halde insanlardan bahsettiğimize göre aynı masayı hemen hemen aynı şekilde göreceğimize bahsedebiliriz. Birinci çeşit sembolizmin duyu organlarımız sağlamsa, hep aynı dili kullandığını kabul edebiliriz. Renk körleri kırmızı ile yeşili ayıramaz. Bizim için değişik olan gülün kendisi ile yapraklarının rengi onun için aynıdır. İkinci çeşit sembolizmde ise aynı cismi çeşitli sembollerle anlatabiliriz. Sesli sembollerle, yazılı sembollerle, jestlerle, resmini çizerek. Türkçe masaya «masa» ingilizce «table» derim. Değişik semboller kullanmak masanın aynı olması olayını değiştirmez. Demek ki dış dünyada gördüğümüz tek şeyi çeşitli sembollerle anlatabiliriz. Burada da gene semboller anlatma aracıdır ve aynı şeyi anlatmak için çeşitli imkânlarımız vardır. Fakat bu imkânlar da kısıtlanmıştır. Türkçe'de masaya bir kere masa, bir kere kapı diyemem, da ima masa demeliyim. Bu bakımdan masa kelimesi, her masayı gördüğümde tekrarlanır ve bir müddet sonra bu kelime de masanın sembolü kadar gerçeklik kazanır. Bu kelimeler de bize karşı koyar. Masayı anlatırken masa kelimesini kullanmak zorundayım. Bundan başka bu kelimelerin yardımı ile hayali şeyler de anlatabilirim. Bu bakımdan bu kelimeleri bir dereceye kadar isteklerimi dile getirmek için kullanabilirim. Nihayet üçüncü çeşit sembolizme geçiyorum. Rüyalara, dış alemden aldığım izlenimlerle kendi isteklerimi anlatabilirim.

Kapıyı başka bir cismin yerine, odayı kadının yerine koyabilirim. Üç kişiyi bir kişide birleştirebilirim. Bir şeyi on şekilde temsil edebilirim. O günün hatıralarını değiştirerek çocukluk isteklerimi anlatabilirim. Baba yerine kral, aşkta birleşme yerine merdiven çıkmak, her şeyi kullanabilirim. Burada semboller isteklerime bağlıdır. Masa artık engel değildir. Geçebilirim masayı, çarpmadan. O halde üçüncü derece sembolizmde isteklerimize göre eşyaların görme hayallerini, kelimeleri kullanırız. Rüya da da yaptığımız budur, ata sözlerinde de. Sembolik şiir derken de bunu kastederiz. O halde üçüncü çeşit sembolizm bir sözcüğü, isteklerimizi dile getirmek amacıyla, alıştığımız şekilden başka şekilde kullanmaktır. Sözcük derken her türlü anlatım aracını kastediyorum, hayal görüntülerini, sözleri ve jestleri.

(Işıklar söner, yanınca anlatan görünür.)

ANLATAN — Belki de sıkıldınız bu semboller üzerinde durmamdan. Freud'ü anlamak için en çok sıkıntı çektiğim yer burası idi: Nasıl oluyor da bir çocuk babasının yerine atı koyuyordu, kardeşlerinin yerine böcekleri? Bunlar bana anlaşılmas gibi görünmekteydi. Çünkü sembolizmin esas anlamını bilmiyordum. Oysa sembolizm üzerinde etraflıca düşünürsek, görürüz ki herşey kendine benzemeyen bir şeyle anlatılıyor. Masanın kendisi ile gördüğümüz masa ve «MASA» sözcüğü arasında hiçbir benzerlik yoktur. Fakat alışkanlıkla bu ilgiyi kurmuşuz. Artık masa sesini, masa yazısını ve masanın beynimizde yarattığı görüntüyü, masanın

kendisinden ayıramıyacak kadar bu sembollere alışmışız. Aslında bunlar çok farklıdır. Bir at ile bir babanın birbirinden farklı olduğu kadar farklıdır. M, A, S, A harfleri ile beynimizdeki masa görüntüsü arasında ne gibi bir benzerlik var? Hiç! Çocuk kendi dilini kurarken, biz masanın yerine masa sözcüğünü koyduğumuz gibi, o da babasının yerine atın görüntüsünü koyabilir. Gariptir ki, bu dil kendisine de yabancı görünür. Babasına olan duygularını ata aktarmıştır ve babasının yerine atın kendisini cezalandıracağını düşünür. Tıpkı bizim masa ile ilgili duygularınızı «Masa» kelimesine aktardığımız gibi.

(Marsella Sahneye girer. Elinde bir paket vardır.)

ANLATAN — Nasılsın Marsella?

MARSELLA — Ben çok iyiyim. Sana kahvaltı getirdim. Sarardın, yorgun görünüyorsun. Belli ki çok düşünüyorsun. Bırak düşünceyi.

ANLATAN — Teşekkür ederim Marsella.

MARSELLA — Burası ne kadar karanlık aç perdeleri... Biraz ışık gelsin.

(Perdeler otomatik olarak açılır. Oda ışıkla dolar).

MARSELLA — Kitaplar ne kadar tozlanmış. Sana bakacak biri gerekli. Ayakkabılarını da boyamamışsın... Kendini çok koyuveriyorsun. Eğer seni bir daha kirli ayakkabı ile görürsem kulaklarını çekeceğim. (Sandviçi uzatır.) Ye!

ANLATAN — İştahım yok Marsella.

MARSELLA — (Emrederek). Ye!

ANLATAN — (sandviçi ısırır. Ağzında lokma olduğu halde) Nefis!

MARSELLA — Sana ayrıca süt getirdim, iç!

ANLATAN — Süt mü? Ben süt içmem.

MARSELLA — İç!

ANLATAN — (Sütü içer). Çoktandır süt içmiyordum. Nefismiş.

MARSELLA — Biraz çıkmak istemiyor musun? Hep kapalı kalıyorsun. Gezelim.

ANLATAN — Olur, gezelim.

MARSELLA — Boyun atkını takmamışsın, üşüyeceksin. Dur sana atkımı getireyim.

(Atkı esrarengiz bir şekilde Marsella'nın elinde belirir. Adamın boynuna takar. Marsella ile anlatan çıkarlar.)
(Işıklar söner ve yanar Sigmund Freud ve Don Kişot görünür).

SİGMUND FREUD — Bir aydır her Allahın günü göründü. Hani kendisine onu sevmediğini anlatacaktın. Niye sustun?

DON KİŞOT — Birinci gün Marsella süt getirdi, ikinci gün krem şokola, üçüncü gün iki yumurta.

SİGMUND FREUD — Süt, krem şokola, iki yumurta. Bunun sorumla ilgisi yok. Hani ona kendisini sevmediğini anlatacaktın.

DON KİŞOT — Süt, krem şokola, iki yumurta getirdi diyorum, Marsella. Bu söylediklerimle konuşmam arasında bir ilgi yok mu?

SİGMUND FREUD — Yok!

DON KİŞOT — Yok ha! Bir de Sigmund Freud diye geçinirsin. Niye önce süt getirdi, sonra krem şokola? Hiç düşünmedim mi? Süt sana neyi hatırlatıyor?

SİGMUND FREUD — Emzirme devresini. Tamam! Çocuğun gelişme devrelerini taklit etti Marsella. Önce çocuk bütün cinsel hazlarını süt emerken alır. İkinci devrede haz almak için barsak muhteviyatını tutup bırakmakla meşgul olur. Bu devrede büyük pisliğini tutması gerektiği öğretilmektedir. Bütün büyüklere karşı duygularını, barsağının hareketleri ile anlatır. İşte krem şokola. Ve nihayet iki yumurta: Çocuğun cinsel ilgisini cinsel organlara yönettiği devre. Oğlan babaya kızgındır, anenin kendisine olan ilgisini paylaşıyor diye. Öldürmek ister babayı, ama bir yandan da yumurtalarının alınacağından korkar ve bunu gözlerinin kör olmasıyla anlatır. Oedipus Kompleksi.

DON KİŞOT — Babaların çocuklarının kendilerini öldürmek istediklerini bile bile çocuk yapmalarına şaşarım.

SİGMUND FREUD — Şaşma o kadar. Unutma ki babalar da bir zamanlar çocuktı ve babalarının ölmesini onlar da istemişti. Bu sefer çocukları onları öldürmek isteyince vicdan azapları hafifliyor. Sigara içen bir adamın meme emme duygusunu giderdiğini, paraları tutan bir cimrinin kakasını tutmak istediğini düşünmek güç geliyor insana.

DON KİŞOT — Pek iyi niye para kokmaz deniyor? Para pislik değildir, kokmaz denmek isteniyor. Böylece para ile pislik arasında inkâr şeklinde ilgi kurulmuş oluyor. Paranın koku ile ne ilgisi var? Niye paradan tiksindiriz pislikten tiksindiğimiz gibi. Niye parayı gizli zarf içinde veririz? Pisliği gizlice yaptığımız gibi?

SIGMUND FREUD — Sen benden daha iyi savunuyorsun Freudizmi.

DON KİŞOT — Ben iyi bir öğrenciyim Şövalye kitaplarına tamamen sadık kalmıştım.

SIGMUND FREUD — Bense kitapta gördüğümü daima denedim. Sen kitapta gördüklerini hayata uygulamayı düşünüyordun. Bense hayatta gördüklerimi kitaplara uyguladım. Ancak ilk zamanlar Erb'in elektrik tedavisini tatbik ederken biraz kitaplara inanmıştım. Onun tamamen etkili olduğunu savunduğu bu tedavinin, tamamen etkisiz olduğunu uygulayınca öğrendim. Hipnoz da iyi değildi. Breuer ile uyguladığımız bu tedavi bize çok şey öğretti. Uyutulan hasta bedenindeki arazla, kendinden saklamak istediği şeyi anlatıyordu. Böylece bir kol felcinin, bir adamı dövmek isteğinin cezası şeklinde temsil edildiğini: «Sana vuracak yerde keşke kolum kırılısaydı»; demenin başka bir şekli olduğunu öğrendim. Ama herkesi uyutmak kabil değildi. Ayrıca hipnozla hastaya telkinde bulunmak sakıncası vardı. Bu yüzden serbest çağrışım metodunu yeğ tuttum. Bu tedavide hasta aklına gelen bütün fikirleri serbestçe anlatır. Bizim için önemli olan söyledikleri değil, duraklamalarıdır, Söylemekten çekindikleridir. Orada kendince önemli bir şey vardır. Ve böylece araza doğru gidiyorduk. Rüyalardan da yararlanıyorduk. Rüyalar hastanın ruhunun içinden kopan, kendini saf olarak anlatan deyişlerdi. Rüyanın açıklamasını biz-zat hastaya yaptırıyorduk, sabırla, zamanla her noktayı çözüyorduk. Böylece birçok sembollerin or-

taklaşa kullanıldığını öğrendik. Rüyadaki sembolizm, halk efsanelerindeki sembolizmden değişik değildi. İlkel adam büyü yaparken benzer deyimler kullanıyordu. Parçayı bütünden ayırmıyor, adamın tırnağını, saçını, idrarını, ismini, adamın yerine koyuyordu. Bir adamın heykelini o adamın kendisiyle karıştırıyor, heykelin başını koparmakla adamın başını kopardığına inanıyordu. Düşüncenin fiilin yerini tutacağına inanıyordu ilkel insan. Düşüncenin fiilin yerini tuttuğu ana yer rüya dır. Orada düşünceler fiiller halinde gerçekleşir. Büyüye inanmak düşüncelerimizin derhal gerçekleşeceğine inanmaktır. Birisi için kötülük düşündük diye ona kötülük geleceğine inanmaktır. İsme yapılmış bir hakaretin, insanlık kendisine yapıldığına inanmaktır. İnsan düşüncelerinin kudretine inanıyor. Yani büyüye inanıyor. Kendini göstermeden, hiç hareket etmeden başkalarını etkileyeceğine inanıyor. Ve ayrıca düşüncelerimizin başkaları tarafından okunacağına inamıyor. Bu iki yanlış insanın ilerlemesini köstekliyor.

DON KİŞOT — Hastaları nasıl iyileştiriyordun?

SİGMUND FREUD — Hem bastırılmış duyguları açığa çıkarıyor ve böylece o duyguların hedefi olarak bir süre hastanın ana ya da babasının yerini tutuyorduk, hem de hastalığa neden olan olayları hastanın kendisine bildiriyorduk. Böylece hasta kendisini arkadan vurmaktan kurtuluyor ve duygularına olumlu bir yön veriyordu. Bu serbest çağrışım metodu ile sebebi bulmak seneler sürüyordu. Nihayet sebebin çocukluk yıllarının cinsel devrelerine kadar uzandığını görüyorduk.

DON KİŞOT — Çocukluk yılları bu kadar kısa olduğu halde niye bu kadar etkili oluyor?

SİGMUND FREUD — Unutma ki her birimizin içindeki büyük, bir çocuğun üzerine bina edilmiştir. Temel çocukluktur. Hastalık kötü bir savunma tarzıydı. Normal hayatta da kendimizi unutmalarla, jestlerle, esprilerle savunuyoruz. Fakat bazan müdafanın aşırısı hastalık yaratıyor. Ateş mikroplara karşı bir savunma olduğu halde, o kadar yükseliyor ki hastayı öldürüyor. En iyi savunma incinmiş duyguları güzel sanatlara yöneltmektir. En güzel anlatım yolu budur. İşte böylece bir Don Kişot çıkıyor ortaya.

DON KİŞOT — Bir Don Kişot ki Marsella'ya onu sevmediğini anlatamıyor.

SİGMUND FREUD — Niçin anlatamıyor?

DON KİŞOT — Çünkü Marsella büyü yapıyor. Kendisini annesinin yerine koyuyor ve hiçbir oğlan çocuk annesine karşı koyamaz.

SİGMUND FREUD — Ya üçüncü adam ne oldu?

DON KİŞOT — Sahi! Ne oldu?

SİGMUND FREUD — Marsella artık ondan bahsetmiyor. Sen de soramıyorsun.

DON KİŞOT — Soramıyorum.

SİGMUND FREUD — Marsella o adam için artık üzülüyor. Galiba seninle evlenmek istiyor.

DON KİŞOT — Benimle evlenmek istiyor.

SİGMUND FREUD — Ve sen karşı koyamıyacaksın.

DON KİŞOT — Koyamıyacağım. Hiçbir oğlan ço-

cuk annesine karşı gelemmez. Belki de ileride Marsella'yı seveceğim. Ama şimdi değil, ileride. Ama o zaman da kendisini sevmemiş olduğumu ona hiçbir zaman anlatamıyacağın. Anlatsam da inanmayacak. Gereği de kalmıyacak galiba. Ama içimde daima anlaşılmamış olduğuma dair, bir ukde... bir sızı... Hiç bir insan diğerini anlayamıyor.

SİGMUND FREUD — Anlayamıyor.

(Işıklar söner ve yanar. Anlatan görünür.)

ANLATAN — Sigmund Freud'ün en çok itiraza uğradığı noktaya geldik. Çocuğun cinsel hazları. Bu hazlar yoksa çocuk yaşıyamayacak. Eğer meme emmeden bir zevk almayacaksa niye meme emsin? Yemek yemekle büyüyeceğini anlayacak kadar bilinçli midir? Daha eski Mısırlılar besinin insanı zehirlediğine inanırlardı; yaşamak için gerekli olduğunu bilmiyorlardı. Eğer çocuğu kabul ediyorsak onun meme emmekten de zevk alması gerektiğini kabul etmek zorunluğundayız. Barsak içindeki ile oynamaktan haz almazsa barsakla ilgili öğrenimlerini nasıl halledecek? Çocuk nasıl barsağına hakim olacak? İlgisi nasıl bu organlara çekilecek? Nihayet üçüncü devre geliyor ki, bu ileride aşka karşı bütünü hazırlıksız kalmamasını, aşkın yön almasını, yanlış yönler seçmemesini ve gerçek görevi olan, neslin devamını sağlamasını, diğer cinsten birine yönelmesini gerçekleştiren devre. Karşısında kimi görecektir çocuk? Anne ve babasını. Bütün öğrenimlerinin temelini onlardan aldığı gibi, bu öğrenimini de onların yardımıyla alacaktır. Erkek çocuğun önce kendine duyduğu sevgi sonra

annesine yönelecek oradan da karşı cinsten birine atlayacaktır. Anne sevgisi diğer cinse karşı duyduğu sevginin temelini teşkil edecek. Kız çocuğun babaya sevgisi onu aynı göreve hazırlayacak. Bir müddet sonra bunlar unutulacak, 5 yaşına kadar çocuğun eğitimidir bu. Oğlan çocuğun babasına duyduğu kin aynı şiddette bir sevgiyle dengelenecek. Çocuk zıt tesirlere karşı kendini ayarlamayı öğrenecek. Babası gibi kuvvetli, babası gibi büyük olmak istiyecek, kendini babasının yerine koyacak. Pek iyi, diyeceksiniz bu hazırlayıcı hazlara cinsel hazlar demenin yeri var mı? Niçin eğitici hazlar denmesin? Mademki bu hazlar çocuğu hem yaşama, hem kâhil kılmaya hem de dünyayı kendi benzerleri ile doldurmasına yarıyor. Ben de diyeceğim hiçbir sakınca yoktur, bu hazlara cinsel hazlar dediğimiz gibi, eğitici hazlar da diyebiliriz. Ama gene diyeceğim ki bu hazlara eğitici hazlar dediğimiz gibi, cinsel hazlar da diyebiliriz. Mademki bu bir tanım meselesidir ve bir sözcüğün yerine başkasını koymakla olay değişmiyor. Gene soracağım, niçin eğitici hazlar diyelim de, cinsel hazlar demiyelim? Niçin bu sözcük üzerinde bu kadar duruyorsunuz? Çünkü çocuğun cinsel hazları olduğu anda, kirlendiğine, sevilmeğe lâyık olmadığına, cezalanmaya hak kazandığına, kendi içinizdeki kötülüğün, şeytanlığın, vahşetin, sadizmin çocukta da olduğuna inanıyorsunuz. Çünkü çocuğu sizin kadar kirli görmek istemiyorsunuz. Çünkü çocuğunuzdan utanç duymak istemiyorsunuz. Hiç olmazsa kendi dışınızdaki bir şeyin temiz olduğuna inanmak istiyorsunuz.

Niye bunu anlamak istemiyorsunuz? Cinsel olmak, kötü, iğrenç, çirkin, cani olmak değildir. Cinselliğin yanlış kullanılması bunların hepsi olabilir. Fakat iyi kullanılmış bir cinsellik hiç de küçümsenecek bir şey değildir. Aksine yapıcı bir kaynaktır. Hayat ve neşe kaynağıdır. Hepimizin burada bulunmasını sağlayan nedendir. Bütünümüzü olduğumuz gibi kabul etmek zorunluğundayız, yarımızdan utanmıyalım. Hayat gücümüzden, hayat verme gücümüzden utanmıyalım, ona verilecek hiçbir isimden çekinmeyelim, onu olduğu gibi kabul edelim ve izin vererseniz bu hazlara cinsel hazlar diyelim. Ama daha çok hoşunuza gidiyorsa eğitici hazlar da diyebilirsiniz. Ama Freud bu hazlara cinsel hazlar demek zorundaydı. Yoksa anlatmak istediğini anlatamazdı; Freud, Freud olmazdı, her türlü yanlış düşünceye karşı yürümüş olmazdı, dünyayı o uykusundan uyandırmış, sarsmış olmazdı. (Işıklar söner ve yanar, Don Kişot ve Sigmund Freud görünür).

DON KİŞOT — Artık görevimizi tamamladık... Ayrılık çanları çalıyor gibi geliyor bana... Bak, dinle. (Kurşuna dizme seslerini hatırlatan trampet sesleri duyulur).

BİR SES — Dikkat ateş!..

(Aynı anda birçok patlamalar duyulur).

SİGMUND FREUD — Galiba birini kurşuna diziyorlar. Evet, görevimizi tamamladık.. Sen ve ben bu, yanlışlarını kabul etmek istemiyen dünyaya karşı görevimizi tamamladık. Sen deliliğinle insanlara, herkesin bir parça deli, bir parça hatalı olduğunu anlatmaya çalıştın. Ben zekâmla.

DON KİŞOT — İkimiz de yalnızdık ve yanlış anlaşıldık. Tek başımıza devrin inançlarına karşı koyduk. 800 senedir insanlara bunu anlatmak istiyorum: Kararlarınızda dikkatli olunuz. Karar vermek o kadar kolay değil. Başkaları hakkında hüküm verirken çok dikkatli olunuz. Başkasını suçlamadan evvel, önce kendinizi suçlayınız.

SİGMUND FREUD — Senin ve benim çabalarımız hiçbir şeye yaramadı. Kabahat hep başkalarında diye düşünüyor insan.

DON KİŞOT — Kendine ait olmayan hataları üzerine alıyor. Fakat buna karşılık kendi hataları için başkalarını suçluyor. Hep değirmenle devleri karıştırıyor.

SİGMUND FREUD — Niçin utanması gerektiğini bile bilmiyor. Karaborsadan, hak etmediği bir mevki işgal etmekten, başkasının haksız alkışını kabullenmekten utanmıyor. Fakat cinsiyetten utanıyor. Olduğu gibi olmaktan utanıyor insan. Ve olmadığı şekilde takdir görmekten utanmıyor.

DON KİŞOT — Sadist olduğu halde, milliyetçi görünmekten utanmıyor. Dinle!

(Kuşuna dizme trampetleri işitilir).

SİGMUND FREUD — Yapıcı milliyetçilikle yıkıcılığı karıştırıyor. Bu XX. yüzyılın vahşetine bak!

DON KİŞOT — Ben bir devir kapattım. Sen yeni bir devir açtın. İkimiz de yalnızdık. Düşünmenin lüzumundan bahsediyorduk.

SİGMUND FREUD — Düşünmek güçtür, vahşi olmak kolaydır. Herşey korkudan ileri geliyor. Kork-

tuğu için vahşi oluyor insan. Ve vahşi olduğu için de korkuyor.

DON KİŞOT — Tabiatın ona verdiği en önemli silâhı olduğu gibi bırakıyor. Beynini kullanmıyor.

SİGMUND FREUD — Beynini kullananları da hiç dinlemiyor. Dinlediği vakit de geç olmuş oluyor. Beni hiç anlamadılar. Çünkü dinlemediler.

DON KİŞOT — Biliyor musun? Eğer gerçekten karşılaştaydık. Yani, sen ve ben sahici insanlar olarak, hayal yaratıkları olarak değil, bir insanın düşünde değil, gerçekten karşılaştaydık, ben seni o an, gecikmeden anlayacaktım.

SİGMUND FREUD — Zannetmiyorum. Sen de anlayamayacaktın beni. Kimse kimseyi anlayamıyor.

(Kursuna dirmeyi hatırlatan trampet sesleri yaklaşır).

SİGMUND FREUD — Kaçmalıyım. Hitler geldi.

DON KİŞOT — Nereye?

SİGMUND FREUD — Londra'ya.

DON KİŞOT — Ben burada yalnız ne yaparım? Ben de gideceğim.

SİGMUND FREUD — Nereye?

DON KİŞOT — Cervantes'in rüyasına.

SİGMUND FREUD — Nereye? Nereye?

DON KİŞOT — Cervantes'in rüyasına.

(Yankı gibi olan sonuncu sözler hafifliyerek kaybolur).

(Işıklar söner, yanar anlatan görünür).

ANLATAN — Aylardır elime kitap almıyorum. Sig-

mund Freud ve Don Kişot çok uzaklarda kaldı. O hayaller de artık belirmiyor. Ne de o diyalog'lar kafamda oluşuyor. Ama dünyaya başka bir açıdan bakıyorum. Artık hangi fikir Freud'ün hangisi Don Kişot'un bilmiyorum. Çıplak gözlerle dünyaya bakarak, kendi özel düşüncelerimi yakalamaya bakıyorum. Kendi kişiliğimi kurmağa bakıyorum. Fakat her düşündüğümde bir bakıyorum ki Freud çıkıyor altından. İnsanlarla ilgili düşünürken Freud' süz düşünmek mümkün değil. Marsella'ya da bunu söylüyorum. Marsella beni ilgiyle dinliyor ve gü-lümsüyor. Bununla bana hak verdiğini, her sözü-me önem verdiğini anlatmak istiyor. Ama eminim Freud umurunda değil Marsella'nın. Onun için mühim olan bana hak vermek, beni takdir etmek, ileride çocuğuna yapacağı gibi, beni her bakımdan korumak. Bazan aklıma geliyor üçüncü adam ne oldu? diye. Nereye gitti? Nereye kayboldu? Acaba geri dönecek mi? Bir seyahate mi çıktı? Bu konuda ne bir bilgim var, ne de fazla kurcalıyorum. İyi-ce alıştım Marsella'ya. Daha henüz onu sevdiğimi söyleyemeyeceğim. Ama beraber gezmek hoşuma gidiyor. Eğer üçüncü adam dönerse ve Marsella benimle arkadaşlığı bırakıp ona yönelirse sıkılacağım. İçimde bir duygu var ki, dönmiyecek bu adam, diye. Marsella'da onunla ilgili hiçbir ize rastlamıyorum. Ne bir dil sürçmesi, ne bir espri, ne bir kızgınlık, ne de bir vicdan azabı. Ne oldu bu adam? Hiç mi iz bırakmadı Marsella'da? Nereden geldi? Nereye gitti? İlerde ben Marsella'yı sevip evlenecek miyim? Ama bilmiyorum? Bu kararı iletiriyemiyorum. Tamamen emin değilim o ada-

mın dönmiyeceğine, emin olduktan sonra belki evleniriz.

Eminim şimdi siz eve gidince soracaksınız? Acaba evlenecekler mi? Evlenmiyecekler mi? Ve zannedeceksiniz ki düşünüyorsunuz? Her oyundan sonra böyle yapar ve düşündüğünüze inanırsınız. Böyle yapmakla beni nasıl kırıyorsunuz bilmiyorsunuz. Bu oyunun anlatmak istediği bu değildi. Benim anlatmak istediğim, içinde haberiniz olmadığı çok derin bir dünyanın var olduğu, bu dünyanın zıtlıklarla çevrili olduğu, bu dünyanın bize hakim olduğu ve bizi sürüklediği, duygularımıza aykırı gelen şeylere karşı düşünmenin kolay olmadığı, kendi suçlarımızdan başkalarını sorumlu gördüğümüzü, zencilerle beyazların eğitimleri ne olursa olsun insan olduğu, aynı duygularla çevrildiği, kelimelere olaylardan fazla önem verildiğini ve bu işin büyücükten farklı olmadığını belirtmekti. Freud'ün de anlatmak istediği buydu gibi geliyor bana. Bunu anlatmak güç. Evinize gidince düşünecek misiniz? Kitap karıştıracak mısınız? Gerçekten ilerlemek isteyecek misiniz? Kendi kanılarınızı savunacak mısınız? Yoksa gene mi rüya göreceksiniz? Evlendiler mi? Evlenmediler mi? diye...

SONUNCU PERDE

Günümüzde Freud, yüzyılın birkaç büyük yaratıcı kafasından biri olarak anılmaktadır. Freud'un geliştirmiş olduğu teorilerin tümünü olduğu gibi kabullenmek zorunlu değildir. Çalışmalarının zamanımızın düşüncesini büyük ölçüde etkilemiş olduğunu bilmek yeter.